

**FNs konvensjon om beskyttelse av
rettighetene til alle
migrasjonsarbeidere og medlemmer
av deres familier FNs konvensjon om
barnets rettigheter**

Distr.: GENERELL
16. november 2017

Original: Engelsk

Komitéen for beskyttelse av rettighetene til alle
migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier

FNs komité for barnets rettigheter

**Felles generell kommentar nr. 4 (2017) av FNs komité for
beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og
medlemmer av deres familier og nr. 23 (2017) av FNs komité
for barnets rettigheter om statens forpliktelser når det gjelder
barns menneskerettigheter i forbindelse med internasjonal
migrasjon i opprinnelsesland, transittland, destinasjonsland
og returland.***

I. Innledning

1. FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier og FNs konvensjon om barnets rettigheter inneholder rettslig bindende forpliktelser som både generelt og spesifikt gjelder beskyttelse av menneskerettighetene til barn og migranter. Begge konvensjonene inneholder flere bestemmelser som fastsetter spesifikke forpliktelser knyttet til barns rettigheter i forbindelse med internasjonal migrasjon i opprinnelses-, transitt-, destinasjons- og returland.¹

2. Denne felles kommentaren ble vedtatt samtidig med felles generell kommentar nr. 3 (2017) av FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier og nr. 22 (2017) av FNs komité for barnets rettigheter om de generelle prinsippene for menneskerettighetene til barn i forbindelse med internasjonal migrasjon. Selv om sistnevnte generelle kommentar og denne generelle kommentaren er selvstendige dokumenter, utfyller de hverandre og bør leses og gjennomføres sammen. Utarbeidingen omfattet en rekke globale og regionale samråd mellom mai og juli 2017 med representanter for sentrale interessenter og fagkyndige, deriblant organisasjoner for barn og migranter i Bangkok, Beirut, Berlin, Dakar, Genève, Madrid og Mexico City. I tillegg mottok komiteene mellom november 2015 og august 2017 mer enn 80 skriftlige bidrag fra stater, FN-organisasjoner og -enheter,

* Denne felles kommentaren bør leses sammen med felles generell kommentar nr. 3 (2017) av FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier og nr. 22 (2017) av FNs komité for barnets rettigheter om de generelle prinsippene for menneskerettighetene til barn i forbindelse med internasjonal migrasjon.

¹ Stater som er part i FNs konvensjon om barnets rettigheter, er forpliktet til, i henhold til artikkel 4 om gjennomføring av rettigheter, leses sammen med artikkel 2 om ikke-diskriminering, å treffe tiltak når det gjelder økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter for alle barn i deres jurisdiksjon, i størst mulig utstrekning innenfor de ressursene de har til rådighet, og med henblikk på at disse rettighetene gradvis blir gjennomført fullt ut, uten at dette berører de forpliktelsene som i henhold til folkeretten umiddelbart kommer til anvendelse. Se generell kommentar nr. 19 (2016) om offentlig budsjettering for å realisere barns rettigheter, pkt. 28-34.

organisasjoner i det sivile samfunn, nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og andre interessenter fra alle regioner i verden.

II. Partenes rettslige forpliktelser til å beskytte barns rettigheter i forbindelse med internasjonal migrasjon på sitt territorium

A. Alder

3. Definisjonen av barnet i henhold til FNs konvensjon om barnets rettigheter sikrer rettigheter og beskyttelse frem til 18 års alder. Komiteene konstaterer med bekymring at barn mellom 15 og 18 ofte gis et mye lavere beskyttelsesnivå og noen ganger betraktes som voksne eller tildeles en tvetydig migrasjonsstatus frem til de blir 18 år. Partene oppfordres innstendig til å sørge for at alle barn sikres likeverdige standarder for beskyttelse, også barn over 15 år og uten hensyn til migrasjonsstatus. I henhold til FNs retningslinjer for alternativ omsorg for barn² bør partene sørge for tilstrekkelig oppfølging, støtte og overgangstiltak for barn når de nærmer seg 18 år, særlig for dem som forlater en omsorgssituasjon, deriblant ved å sikre tilgang til langsiktig regulær migrasjonsstatus og rimelige muligheter til å fullføre utdanning, tilgang til skikkelige jobber og mulighet til å integrere seg i samfunnet de lever i.³ Barnet bør i tilstrekkelig grad forberedes på en uavhengig tilværelse i denne overgangsperioden, og kompetente myndigheter skal sikre tilstrekkelig oppfølging av situasjonen til det enkelte barn. Komiteene oppfordrer i tillegg statene til å treffe tiltak for beskyttelse og støtte utover 18-årsalder.

4. For å foreta en kunnskapsbasert aldersvurdering bør statene foreta en omfattende vurdering av barnets fysiske og psykologiske utvikling som gjennomføres av barnelegespesialister eller andre fagpersoner som er i stand til å kombinere forskjellige utviklingsaspekter. Slike vurderinger bør gjennomføres raskt på en barnevennlig, kjønns sensitiv og kulturelt egnet måte, som inkluderer intervjuer med barn og, etter hva som er hensiktsmessig, voksne som ledsager barnet, på et språk som barnet forstår. Dokumenter som er tilgjengelige, bør anses å være ekte med mindre det er bevis for det motsatte, og uttalelser fra barna og foreldrene eller slektningene deres må tas hensyn til. Tvil bør komme personen som vurderes, til gode. Partene bør avstå fra å bruke medisinske metoder basert på blant annet undersøkelser av skjelett og tenner, som kan være unøyaktige, med store feilmarginer, og som også kan være traumatiske og føre til unødvendige rettslige prosesser. Partene bør sikre at vurderingene deres kan vurderes på nytt eller klages inn for et egnet uavhengig organ.

B. Rett til frihet (artikkel 16 og 17 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familie, artikkel 37 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

5. Ethvert barn har til enhver tid en grunnleggende rett til frihet og frihet fra internering i utlendingssaker.⁴ Komiteen for barnets rettigheter har fastslått at internering av et barn på grunn av barnets eller foreldrenes migrasjonsstatus utgjør et brudd

---

² FNs hovedforsamlings resolusjon 64/142, vedlegg.

³ Se rapporten fra 2012 av FNs komité for barnets rettigheter fra dagen med generell diskusjon om rettighetene til alle barn i forbindelse med internasjonal migrasjon. 68-69. Tilgjengelig www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/Discussions/2012/DGD2012ReportAndRecommendations.pdf.

⁴ FNs konvensjon om barnets rettigheter, art. 37, FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, art. 16 og 17; FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, art. 3 og 9; FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter, art. 9.

på barnets rettigheter og er i strid med prinsippet om barnets beste.⁵ I denne forbindelsen har begge komiteene gjentatte ganger fastslått at barn aldri bør interneres av grunner knyttet til egen eller foreldrenes migrasjonsstatus og partene bør raskt helt slutte med eller få bukt med internering av barn i utlendingssaker. Enhver form for internering av barn i utlendingssaker bør forbys ved lov og forbudet bør gjennomføres fullt ut i praksis.

6. Med internering i utlendingssaker mener komiteene enhver situasjon der et barn frarøves sin frihet av grunner knyttet til egen eller foreldrenes migrasjonsstatus, uansett hva berøvelsen av barnets frihet kalles eller grunnen til frihetsberøvelsen, og uansett hva man kaller stedet der barnet frarøves sin frihet.⁶ Med «grunner knyttet til migrasjonsstatus» mener komiteene en persons migrasjons- eller oppholdsstatus, eller mangel på dette, uavhengig om den er knyttet til irregulær innreise eller irregulært opphold, i samsvar med tidligere retningslinjer fra komiteene.

7. I tillegg har både FNs komité for barnets rettigheter og FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier understreket at barn ikke bør kriminaliseres eller være gjenstand for straffetiltak, som internering, på grunn av egen eller foreldrenes migrasjonsstatus.⁷ Irregulær innreise og irregulært opphold utgjør ikke i seg selv noen kriminell handling mot personer, eiendom eller nasjonal sikkerhet.⁸ Kriminalisering av irregulær innreise og irregulært opphold overskrider partenes berettigede interesse i å kontrollere og regulere migrasjon, og fører til vilkårlig internering.

8. Når det gjelder enslige barn og enslige barn med følgepersoner, fastslo FNs komité om barnets rettigheter i 2005 at barn ikke bør utsettes for frihetsberøvelse, og at internering ikke kan rettferdiggjøres utelukkende på grunnlag av at barnet er enslig eller enslig med følgepersoner, eller på grunnlag av barnets migrasjons- eller oppholdsstatus eller mangel på dette.⁹

9. Komiteene understreker den iboende skaden som ligger i enhver form for frihetsberøvelse og den negative virkningen internering i utlendingssaker kan ha på barns fysiske og mentale helse og på deres utvikling, selv når de interneres for en kort periode sammen med familien. FNs spesialrapportør mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff har fastslått at «i forbindelse med administrativ håndhevelse av innvandringsbestemmelser ... er frihetsberøvelse av barn på grunnlag av barnets eller foreldrenes migrasjonsstatus aldri til barnets beste, oppfyller ikke kravet til nødvendighet, blir grovt uforholdsmessig og kan utgjøre en grusom,

⁵ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 78. Se også FNs Basic Principles and Guidelines on Remedies and Procedures on the Right of Anyone Deprived of Their Liberty to Bring Proceedings Before a Court (A/HRC/30/37, annex), særlig 21, pkt. 46 og retningslinje 21.

⁶ Frihetsberøvelse er definert i artikkel 4 punkt 2 i Valgfri protokoll til FNs konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff som «enhver form for varetekt eller fengsling eller at en person plasseres i offentlig eller privat forvaring som vedkommende ikke kan forlate av egen vilje, etter beslutning av en judisiell, forvaltningsmessig eller annen myndighet». Regel 11 i FNs regler for beskyttelse av mindreårige som er fratatt friheten fastsetter: «I disse reglene gjelder følgende definisjoner ... (b) Med frihetsberøvelse menes «enhver form for varetekt eller fengsling eller at en person plasseres i offentlig eller privat forvaring som vedkommende ikke kan forlate av egen vilje, etter beslutning av en judisiell, forvaltningsmessig eller annen myndighet».

⁷ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 78.

⁸ Se FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, generell kommentar nr. 2 (2013) om rettighetene til migrasjonsarbeidere i en irregulær situasjon og medlemmene til deres familier, pkt. 24.

⁹ Se FNs komité for barnets rettigheter, generell kommentar nr. 6 (2005) om behandling av enslige barn og enslige barn med følgepersoner utenfor deres opprinnelige hjemland, pkt. 61.

umenneskelig eller nedverdiggende behandling av migrantbarn».¹⁰

10. Artikkel 37 b) i FNs konvensjon om barnets rettigheter fastsetter det generelle prinsippet om at frihetsberøvelse av et barn bare skal skje som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Overtredelser som gjelder irregulær innreise eller irregulært opphold kan imidlertid ikke under noen omstendigheter få konsekvenser som ligner dem som følger av

---

¹⁰ Se A/HRC/28/68, pkt. 80.

kriminelle handlinger.¹¹ Muligheten til å internere barn som siste utvei, som kan gjelde i andre sammenhenger, for eksempel ved ungdomskriminalitet, gjelder ikke i behandlingen av innvandrings saker ettersom det vil være i strid med prinsippet om barnets beste og retten til utvikling.

11. Statene bør i stedet velge løsninger som er i samsvar med barnets beste, barnets rett til frihet og familieliv gjennom lovgivning, politikk og praksis som gjør det mulig for barn å være sammen med familiemedlemmene sine og/eller vergene sine i lokalsamfunnet på steder uten frihetsberøvelse inntil innvandringsstatusen deres er avgjort og barnets beste er vurdert,¹² noe som også gjelder før retur. Når barn er enslige, har de rett til særlig beskyttelse og bistand fra staten i form av alternativ omsorg og bolig i samsvar med FNs retningslinjer for alternativ omsorg for barn.¹³ Når barn har ledsagere, er ikke behovet for å holde familien sammen et gyldig grunnlag som kan rettferdiggjøre frihetsberøvelse av et barn. Når barnets beste krever at familien holdes sammen, berører det absolutte kravet om ikke å berøve barnet dets frihet også barnets foreldre og krever at myndighetene velger løsninger uten frihetsberøvelse for hele familien.¹⁴

12. Internering av barn og familier i utlendingssaker bør derfor forbys ved lov og avskaffelsen sikres i politikk og praksis. Ressurser dedikert til internering bør omdisponeres til løsninger uten frihetsberøvelse og gjennomføres av kompetente barnevernsaktører som tar seg av barnet, og etter hva som gjelder, barnets familie. Tiltakene som tilbys barnet og barnets familie, bør ikke innebære noen form for frihetsberøvelse for barnet eller familien, og bør være basert på en etikk om omsorg og beskyttelse, ikke tvang.¹⁵ Tiltakene skal ha som siktemål å løse saker til beste for barnet og sikre at nødvendige materielle, sosiale og følelsesmessige vilkår er tilstede for å sikre full beskyttelse av barnets rettigheter, slik at barnet kan utvikle seg på en helhetlig måte. Uavhengige offentlige organer, i tillegg til organisasjoner i det sivile samfunn, bør regelmessig kunne føre tilsyn med disse strukturene eller tiltakene. Barn og familier bør ha tilgang til effektive rettsmidler i tilfelle det anvendes noen form for internering i utlendingssaker.

13. Etter komiteenes syn bør aktører for barns beskyttelse og velferd ha det primære ansvaret for barn i forbindelse med internasjonal migrasjon. Når innvandringsmyndigheter for første gang oppdager et migrantbarn, bør tjenestepersoner som jobber for barns beskyttelse og velferd umiddelbart informeres og få ansvaret for å undersøke barnets behov for beskyttelse, bolig og andre behov. Enslige barn og barn med følge personer bør plasseres i den nasjonale/lokale ordningen for alternativ omsorg, fortrinnsvis i en omsorgsløsning med en egen familie når det er mulig, eller i lokalsamfunnet når en familie ikke er tilgjengelig. Disse beslutningene skal tas innenfor rammen av forskriftsmessig saksbehandling tilpasset barn, som tar hensyn til barnets rett til å bli hørt, til å få tilgang til rettsvesenet og prøve enhver beslutning som kan frata ham eller henne friheten, for en dommer,¹⁶ og det bør tas hensyn til barnets sårbarheter og behov, som dem basert på kjønn, funksjonsevne, mental helse, graviditet eller andre forhold.

¹¹ Se FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, generell kommentar nr. 2 pkt. 24. Se også FNs komité om barnets rettigheter, 2012, rapport for dagen med generell diskusjon, pkt. 78. Se også rapporten fra arbeidsgruppen om vilkårlig internering (A/HRC/13/30), pkt. 58; og spesialrapportøren for migranternes menneskerettigheter (A/HRC/20/24), pkt. 31 og 38.

¹² Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 79.

¹³ Se FNs komité for barnets rettigheter, generell kommentar nr. 6, punkt. 39-40.

¹⁴ Se A/HRC/20/24, pkt. 40; *Rights and Guarantees of Children in the Context of Migration and/or in Need of International Protection, Advisory Opinion OC-21/14 av 19. august 2014*, Den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen, pkt. 159; og A/HRC/28/68, pkt. 80.

¹⁵ Se FNs retningslinjer for alternativ omsorg for barn.

¹⁶ Se også FNs Basic Principles and Guidelines on Remedies and Procedures on the Right of Anyone Deprived of Their Liberty to Bring Proceedings Before a Court særlig retningslinje 18 (Se A/HRC/30/37, pkt. 100).

C. Saksbehandlingsgarantier og tilgang til rettsvesenet (artikkel 16, 17 og 18 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familie, og artikkel 12 og 40 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

14. Tilgang til rettsvesenet er en grunnleggende rettighet i seg selv og en forutsetning for å beskytte og fremme andre menneskerettigheter. Det er derfor av største betydning at ethvert barn i forbindelse med internasjonal migrasjon blir satt i stand til å kreve sine rettigheter. Partenes ansvar krever strukturell og proaktiv intervensjon for å sikre rettferdig, effektiv og rask tilgang til rettsvesenet. FNs komité for barnets rettigheter fremholdt i sin generelle kommentar nr. 5 (2003) om generelle tiltak til gjennomføring av konvensjonen, at et effektivt rettsmiddel krever effektive saksbehandlingsrutiner tilpasset barn. Det understrekes videre at slike saksbehandlingsrutiner skal sikre anvendelse av enkelte bestemte tiltak for å sikre at administrativ og rettslig saksbehandling tilpasses barnets behov og utvikling, og at barnets beste er et grunnleggende hensyn i all slik saksbehandling.

15. Det er komiteenes oppfatning at statene bør sørge for at lovgivning, politikk, tiltak og praksis sikrer en barnevennlig forskriftsmessig saksbehandling i all administrativ og rettslig behandling av migrasjons- og asylsaker som berører barns rettigheter og/eller rettighetene til deres foreldre. Alle barn, også barn i følge med foreldre eller andre verger, bør behandles som individuelle rettighetshavere, deres særlige behov som barn vurderes likeverdig og individuelt og deres synspunkter i tilstrekkelig grad bli hørt og tillegges behørig vekt. De skal ha tilgang til administrative og juridiske klagemuligheter for å prøve beslutninger som påvirker deres situasjon eller situasjonen til deres foreldre for å sikre at alle beslutninger treffes til deres beste.¹⁷ Det bør treffes tiltak for å unngå urimelig forsinkelse i behandlingen av migrasjons-/asylsaker som kan påvirke barns rettigheter negativt, medregnet behandling av familiegjenforeningssaker. Med mindre det er i strid med barnets beste, bør rask saksbehandling oppmuntres, forutsatt at dette ikke begrenser saksbehandlingsgarantier.

16. Barn bør kunne klage inn saker for domstolene, administrative domstoler eller andre organer på lavere nivå som er lett tilgjengelige for dem, f.eks. i barneverns- og ungdomsinstitusjoner, skoler og nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner, og de bør kunne motta råd og representasjon på en barnevennlig måte av fagpersoner med særlig kunnskap om barn og migrasjonssaker når rettighetene deres er krenket. Statene bør sørge for standardiserte retningslinjer for å veilede myndighetene når det gjelder å tilby gratis, juridisk bistand og representasjon av høy kvalitet for migrantbarn, barn som søker asyl og flyktningbarn, medregnet lik tilgang til lokale myndigheters omsorgsløsninger for enslige barn, barn med følgepersoner og barn uten gyldige dokumenter.¹⁸

17. Mer spesifikt, og særlig i forbindelse med vurderinger av barnets beste og i saksbehandlingsrutiner for å fastsette barnets beste, bør barn sikres retten til:

(a) innreise til territoriet, uavhengig av den dokumentasjonen de har eller mangler, og til å bli henvist til myndigheter som har ansvaret for å vurdere deres behov med hensyn til å beskytte rettighetene deres, samtidig som saksbehandlingsgarantiene oppfylles

(b) å motta informasjon om at det foregår en saksbehandling og om beslutningen som vedtas i forbindelse med behandling av innvandrings- og asylsaker, konsekvensene av beslutningen og mulighetene for å klage

(c) å få behandlingen av innvandrings-saken gjennomført av en spesialisert tjenesteperson eller dommer, at eventuelle intervjuer gjennomføres ved personlig

¹⁷ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 75.

¹⁸ Menneskerettighetsrådet resolusjon 25/6. Se også *Advisory Opinion OC-21/14 av 19. august 2014*, Den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen, pkt. 108-143.

fremmøte og av fagpersoner som er utdannet i å kommunisere med barn

(d) å bli hørt og delta i alle trinnene i saksbehandlingen og få gratis bistand av en oversetter og/eller tolk

(e) å få effektiv tilgang til kommunikasjon med konsulære tjenestepersoner og konsulær bistand, og motta rettighetsbasert konsulær beskyttelse tilrettelagt for barn

(f) å få bistand fra en jurist med opplæring og/eller erfaring i å representere barn under hele saksbehandlingen og kommunisere fritt med representanten og ha tilgang til gratis retts hjelp

(g) at søknader og saksbehandling som gjelder barn, blir prioritert, samtidig som det sikres at det er tilstrekkelig tid til forberedelser og at alle saksbehandlingsgarantier oppfylles

(h) å anke avgjørelsen inn for en høyere domstol eller uavhengig myndighet, med utsettende virkning

(i) når det gjelder enslige barn og barn med følgepersoner, så raskt som mulig å få utnevnt en kompetent verge, noe som fungerer som en sentral saksbehandlingsgaranti når det gjelder å sikre at barnets beste blir ivaretatt¹⁹

(j) motta utfyllende informasjon gjennom hele saksbehandlingen, sammen med sin verge og juridiske rådgiver, medregnet informasjon om rettighetene sine og all relevant informasjon som kan berøre dem

18. Komiteene anerkjenner at en usikker og prekær migrasjonsstatus har negativ innvirkning på barns velferd. Komiteene anbefaler derfor at statene sørger for at det finnes tydelige og tilgjengelige rutiner for å fastsette barns status slik at statusen deres kan regulariseres på ulike grunnlag (f.eks. oppholdstid).

19. Det er komiteenes oppfatning at en grundig tolkning av FNs konvensjon om barnets rettigheter med artikkel 7 bokstav a, 23 og 65 nr. 2 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier bør innebære utvikling og gjennomføring av politikk for effektive konsulær beskyttelse som innbefatter særlige tiltak rettet mot å beskytte barns rettigheter, for eksempel at konsulatansatte får kontinuerlig opplæring i de to konvensjonene, i tillegg til andre menneskerettighetsinstrumenter, og fremme protokoller om tjenester for konsulær beskyttelse.

D. Rett til et navn, identitet og statsborgerskap (artikkel 29 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familie, artikkel 7 og 8 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

1. Registrering av fødsel

20. Manglene registrering av fødsel kan ha negativ innvirkning på barnets rettigheter, som barneekteskap, menneskehandel, tvangsrekruttering og barnearbeid. Fødselregistreringer kan også bidra til å oppnå domfellelser av dem som har misbrukt et barn. Uregistrerte barn er spesielt utsatt for å bli statsløse når de er barn av foreldre som er i en irregulær migrasjonssituasjon, på grunn av hindringer for å oppnå statsborgerskap i opprinnelseslandet til foreldrene og tilgang til fødselsregistrering og statsborgerskap på stedet de ble født.²⁰

21. Komiteene oppfordrer innstendig statene til å treffe alle nødvendige tiltak for å

¹⁹ Se FNs komité for barnets rettigheter, generell kommentar nr. 6, punkt. 20–21 og 33–38.

²⁰ I henhold til artikkel 1 i FNs konvensjon om statsløses er en statsløs person «en person som ikke er borger av noe stat etter denne stats lov».

sikre at barn umiddelbart registreres ved fødsel og får utstedt fødselsattester, uavhengig av egen eller foreldrenes migrasjonsstatus. Rettslige og praktiske hindre for fødselsregistrering bør fjernes, medregnet ved å forby deling av data mellom helseleverandører eller offentlige tjenstepersoner med ansvar for registrering og innvandringsmyndigheter, og foreldre bør ikke pålegges å fremlegge dokumentasjon på migrasjonsstatus. Tiltak bør også treffes for å tilrettelegge for sen fødselsregistrering, og for å unngå økonomisk straff for sen registrering. Barn som ikke har blitt registrert, bør sikres lik tilgang til helsetjenester, beskyttelse, utdanning og andre sosiale tjenester.

22. Hvis et barns identitetsdokumenter er anskaffet på irregulær måte på hans eller hennes vegne og barnet ber om at hans eller hennes identitetsdokumenter gjenopprettes, oppfordres partene å anvende fleksible tiltak til barnets beste, særlig ved å utstede rettede dokumenter og unngå rettsforfølgelse når det er begått forfalskning.

2. Rett til statsborgerskap og garantier mot statsløshet

23. Artikkel 7 i FNs konvensjon om barnets rettigheter legger vekt på å forhindre statsløshet ved å spesifisere at partene skal sikre gjennomføringen av barnets rett til å bli registrert, til et navn og til å erverve et statsborgerskap og til å kjenne sine foreldre og få omsorg av dem. Den samme retten er nedfelt for alle barn av migrasjonsarbeidere i artikkel 29 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier.

24. Selv om statene ikke er forpliktet til å tildele statsborgerskap til ethvert barn som er født på deres territorium, er de pålagt å iverksette alle egnede tiltak både internt og i samarbeid med andre stater for å sikre at ethvert barn har et statsborgerskap når han eller hun blir født. Et sentralt tiltak er tildeling av statsborgerskap til et barn som er født på statens territorium, ved fødsel eller så raskt som mulig etter fødsel, hvis barnet ellers ville vært statsløs.

25. Lover om statsborgerskap som diskriminerer når det gjelder overføring eller oppnåelse av statsborgerskap på forbudt grunnlag, deriblant i forbindelse med barnets og/eller foreldrenes rase, etnisitet, religion, kjønn, funksjonsnedsettelse og migrasjonsstatus, bør oppheves. Videre bør alle nasjonale lover gjennomføres på en ikke-diskriminerende måte, medregnet med hensyn til oppholdsstatus i forbindelse med krav til oppholdstid, for å sikre at ethvert barns rett til statsborgerskap respekteres, beskyttes og oppfylles.

26. Statene bør styrke tiltak for å tildele statsborgerskap til barn født på deres territorium i situasjoner der de ellers ville bli statsløse. Når loven i landet der en mor har statsborgerskap, ikke anerkjenner kvinnens rett til å overdra statsborgerskap til sine barn og/eller ektefelle, kan barn risikere å bli statsløse. Der nasjonale lover ikke sikrer kvinners selvstendige rett til å oppnå, endre eller beholde sitt statsborgerskap i ekteskap, kan jenter i en situasjon med internasjonal migrasjon som giftet seg før de ble 18 år, risikere å bli statsløse, eller bli fanget i voldelige ekteskap av redsel for å bli statsløse. Statene bør umiddelbart treffe tiltak for å reformere nasjonale lover som diskriminerer kvinner, ved å gi kvinner og menn like rettigheter til å overdra statsborgerskap til sine barn og ektefeller, og med hensyn til å oppnå, endre eller beholde sin nasjonalitet.

E. Familieliv (artikkel 14, 17 og 44 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, artikkel 9, 10, 11, 16, 18, 19, 20 og 27 nr. 4 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

27. Retten til beskyttelse av familielivet er anerkjent i folkeretten og regionale menneskerettighetsinstrumenter, blant annet i FNs konvensjon om barnets rettigheter og FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier. Derfor bør denne rettigheten fullt ut respekteres, beskyttes og oppfylles for ethvert barn uten noen form for diskriminering, uavhengig av

status for opphold eller statsborgerskap. Statene bør overholde sine forpliktelser i henhold til folkeretten når det gjelder å opprettholde familiens enhet, også for søsken, og forhindre atskillelse, noe som bør være et hovedfokus, i henhold til FNs retningslinjer for alternativ omsorg for barn. Beskyttelsen av retten til et familiemiljø krever ofte at statene ikke bare avstår fra handlinger som kan føre til atskillelse av familiemedlemmer eller annen vilkårlig innblanding i retten til familieliv, men også treffer positive tiltak for å bevare familiens enhet, deriblant gjenforening av atskilte familiemedlemmer. FNs komité om barnets rettigheter fastsetter i generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn, at begrepet «foreldre» må tolkes i vid forstand til å omfatte biologiske foreldre, adoptivforeldre eller fosterforeldre, eller eventuelt medlemmer av storfamilien eller samfunnet etter hva som gjelder i lokale skikker.

1. Ikke atskillelse

28. Retten til familiens enhet for migranter kan være i konflikt med statenes berettigede interesser ved beslutninger om innreise eller opphold for ikke-statsborgere på deres territorium. Barn i forbindelse med internasjonal migrasjon og familier bør imidlertid ikke være gjenstand for vilkårlig eller ulovlig innblanding i privatliv og familieliv.²¹ Å skille en familie ved å uttransportere eller fjerne et familiemedlem fra en parts territorium eller på annen måte nekte et familiemedlem innreise eller opphold på territoriet kan utgjøre vilkårlig eller ulovlig innblanding i familielivet.²²

29. Komiteene er av den oppfatning at oppløsning av familiens enhet ved å utvise én eller begge foreldre på grunnlag av brudd på innvandringslover knyttet til innreise eller opphold er uforholdsmessig, ettersom det iboende offeret ved å begrense familielivet og innvirkningen på livet og utviklingen til barnet ikke kan oppveies av fordelene som oppnås ved å tvinge forelderen til å forlate territoriet på grunn av brudd på innvandringsbestemmelser.²³ Migrantbarn og deres familier bør også beskyttes i tilfeller der utvisning vil utgjøre vilkårlig innblanding i retten til familie- og privatliv.²⁴ Komiteene anbefaler at statene gir muligheter til regularisering av status for migranter i en irregulær situasjon som bor sammen med sine barn, særlig når et barn har blitt født eller har bodd i destinasjonslandet i en lengre periode, eller når retur til foreldrenes opprinnelsesland vil være i strid med barnets beste. Når utvisningen av foreldrene skjer på grunnlag av kriminelle handlinger, bør barnas rettigheter, medregnet retten til at barnets beste vektlegges som et grunnleggende hensyn, og retten til å bli hørt og at deres synspunkter blir tatt på alvor, bør sikres, samtidig som det tas hensyn til prinsippet om forholdsmessighet og andre menneskerettighetsprinsipper og normer.

30. Komiteene er bekymret for tilfeller der barn atskilles fra foreldrene og plasseres i alternative omsorgstilbud av barnevernsordninger når det ikke er noen bekymringer knyttet til misbruk eller forsømmelse fra foreldrenes side. Økonomisk og materiell fattigdom, eller forhold som direkte og utelukkende kan tilskrives slik fattigdom, bør aldri være den eneste begrunnelsen for å fjerne et barn fra foreldrenes omsorg, for å ta et barn under alternativ omsorg eller for å hindre et barns sosiale reintegrering. I denne forbindelse bør statene sørge for tilstrekkelig bistand til foreldrene og verger når det gjelder utførelsen av deres ansvar for barnets omsorg, medregnet gjennom å yte sosialstønad, barnestønad og andre sosiale støttetjenester uavhengig av foreldrenes eller barnets migrasjonsstatus.

²¹ See Human Rights Committee, general comment No. 15 (1986) on the position of aliens under the Covenant, para. 7.

²² Menneskerettighetskomiteen, kommunikasjon nr. 2009/2010, *Ilyasov vs. Kazakhstan*, synspunkter vedtatt 23. juli 2014; nr. 2243/2013, *Husseini vs. Danmark*, synspunkter vedtatt 24. oktober 2014; No. 1875/2009, *M.G.C. vs. Australia*, synspunkter vedtatt 26. mars 2015; nr. 1937/2010, *Leghaei m.fl. vs. Australia*, synspunkter vedtatt 26. mars 2015; og nr. 2081/2011, *D.T. vs. Canada*, synspunkter vedtatt 15. juli 2006.

²³ Se også *Advisory Opinion OC-21/14 av 19. august 2014*, Den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen, pkt. 280.

²⁴ Se FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, generell kommentar nr. 2 (2013) pkt. 50.

31. På grunnlag av artikkel 18 i FNs konvensjon om barnets rettigheter er det også komiteenes oppfatning at man i en helhetlig tilnærming til barnets rett til et familiemiljø i forbindelse med migrasjon bør vurdere tiltak rettet mot å bistå foreldre slik at de blir i stand til å oppfylle sine plikter med hensyn til barnets utvikling. Tatt i betraktning at irregulær migrasjonsstatus for barn og/eller deres foreldre kan stå i veien for slike mål bør statene gjøre lovlige og ikke-diskriminerende kanaler for migrasjon tilgjengelig, i tillegg til å sørge for permanente og tilgjengelige mekanismer for at barn og deres familier får tilgang til langsiktig lovlig migrasjonsstatus eller oppholdstillatelser på grunnlag av en slik familieenhet, arbeidsrelasjoner, sosial integrasjon og annet.²⁵

2. Familiegjennomføring

32. I henhold til artikkel 10 i FNs konvensjon om barnets rettigheter skal partene sikre at søknader om familiegjennomføring blir behandlet på en positiv, human og rask måte, herunder tilrettelegging for at barn gjennomføres med sine foreldre. Når barnets relasjoner med sine foreldre og/eller søsken brytes på grunn av migrasjon (både i tilfeller med foreldre uten barnet og barnet uten sine foreldre og/eller søsken), bør bevaring av familiens enhet tas hensyn til i vurderingen av barnets beste i beslutninger om familiegjennomføring.²⁶

33. Når det gjelder barn uten gyldige dokumenter i forbindelse med internasjonal migrasjon, skal statene utarbeide og gjennomføre retningslinjer, der det rettes særlig oppmerksomhet mot at tidsbegrensninger, diskresjonær myndighet og/eller mangel på åpenhet i administrative saksbehandlingsrutiner ikke skal hindre barnets rett til familiegjennomføring.

34. Når det gjelder enslige barn eller enslige barn med følgepersoner, medregnet barn som er skilt fra foreldrene sine på grunn av håndheving av innvandringslover, som internering av foreldrene, bør innsats for å finne varige, rettighetsbaserte løsninger for dem igangsettes og gjennomføres uten opphold, medregnet muligheten for familiegjennomføring. Hvis barnet har familie i destinasjonslandet, opprinnelseslandet eller et tredjeland, bør myndigheter med ansvar for barns beskyttelse og velferd i transitland eller destinasjonsland kontakte familiemedlemmer så raskt som mulig. Beslutningen om at et barn skal gjennomføres med sin familie i opprinnelseslandet, transitlandet og/eller destinasjonslandet bør fattes på grunnlag av en solid vurdering der barnets beste er et grunnleggende hensyn og familiegjennomføring vurderes, og vurderingen bør inneholde en varig reintegreringsplan der barnet er sikret deltakelse i prosessen.

35. Familiegjennomføring i opprinnelseslandet bør ikke gjennomføres hvis det er en «rimelig risiko» for at retur vil føre til krenkelse av barnets menneskerettigheter. Når familiegjennomføring i opprinnelseslandet ikke er til barnets beste eller ikke er mulig på grunn av rettslige eller andre hindringer for retur, kommer forpliktelsene i henhold til 9 og 10 i FNs konvensjon om barnets rettigheter til anvendelse og bør styre statens beslutninger om familiegjennomføring. Tiltak for at foreldre kan gjennomføres med sine barn og/eller regularisere sin status på grunnlag av barnets beste, bør gjøres tilgjengelige. Land bør tilrettelegge saksbehandlingsrutiner for familiegjennomføring med sikte på å gjennomføre behandlingen raskt, i tråd med barnets beste. Det anbefales at staten bruker saksbehandlingsrutiner for fastsettelse av barnets beste i beslutninger om familiegjennomføringssaker.

36. Når et destinasjonsland gir et barn og/eller hans/hennes familie avslag på familiegjennomføring, skal det gis utfyllende informasjon til barnet på en barnevennlig og aldertilpasset måte om årsakene til avslaget og om barnets rett til å anke.

37. Barn som forblir i opprinnelseslandet sitt, kan til slutt migrere irregulært og utrygt med sikte på å bli gjennomført med foreldre og/eller eldre søsken i destinasjonsland.

²⁵ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 91. Se også artikkel 69 i FNs konvensjon om vern av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier.

²⁶ Se FNs komité om barnets rettigheter, generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn, pkt. 66.

Statene bør utarbeide effektive og tilgjengelige rutiner for familiegjenforening som gjør at barn kan migrere på en regulær måte, også barn som forblir i opprinnelseslandet, og som kan migrere på en irregulær måte. Statene oppfordres til å utvikle retningslinjer som gjør det mulig for migranter å ledsages av familiene sine for å unngå atskillelse. Saksbehandlingsrutiner bør legges til rette for familieliv og sikre at begrensninger er berettigede, nødvendige og forholdsmessige. Selv om denne plikten primært gjelder mottaks- og transittland, bør også opprinnelsesland treffe tiltak for å legge til rette for familiegjenforening.

38. Komiteene er oppmerksomme på at utilstrekkelige økonomiske midler ofte hindrer utøvelsen av retten til familiegjenforening, og at mangel på bevis på tilstrekkelig inntekt for familien kan utgjøre et hinder for gjenforening. Statene oppmuntres til å gi tilstrekkelig økonomisk støtte og andre sosiale tjenester til disse barna og deres foreldre, søsken og, etter hva som gjelder, andre slektninger.

F. Rett til beskyttelse mot alle former for vold og misbruk, som utnyttelse, barnearbeid og bortføring og salg og menneskehandel med barn (artikkel 11 og 27 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, artikkel 19, 26, 32, 34, 35 og 36 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

39. Barn i forbindelse med internasjonal migrasjon, særlig dem som ikke har gyldige dokumenter, er statsløse, enslige eller skilt fra familien sin, er gjennom hele migrasjonsprosessen særlig sårbare for å bli utsatt for ulike former for vold, som vanskjøtsel, misbruk, kidnapping, bortføring og utpressing, barnearbeid, tigging eller kriminelle handlinger og ulovlige aktiviteter i opprinnelsesland, transittland, destinasjonsland og returland. Slike barn står i fare for å oppleve vold av statlige eller ikke-statlige aktører eller være vitne til vold mot sine foreldre eller andre, særlig når de reiser eller bor på irregulære måter. Komiteene gjør statene oppmerksomme på artikkel 6 i Haagkonvensjonen av 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, som fastsetter at rettslige og administrative myndighetene i konvensjonsstaten har jurisdiksjon til å treffe tiltak for å beskytte barnets person eller formue med hensyn til flyktningebarn og barn som er internasjonalt fordrevet på grunn av uroligheter i eget land, og som befinner seg på territoriet som følge av at de er fordrevet.

40. Komiteene er også oppmerksomme på at restriktiv migrasjons- eller asylpolitikk, medregnet kriminalisering av irregulær migrasjon, fravær av tilstrekkelige trygge, ordnede, tilgjengelige og rimelige regulære migrasjonskanaler eller mangel på tilstrekkelige barnevernsordninger, gjør migrantbarn og asylsøkende barn, medregnet enslige barn eller enslige barn med følgepersoner, særlig sårbare for å bli utsatt for vold og misbruk på migrasjonsreisen og i destinasjonsland.

41. Det er svært viktig at statene treffer alle nødvendige tiltak for å hindre og bekjempe ulovlig eller skjult overføring og ikke-retur av barn i tillegg til de verste former for barnearbeid, deriblant alle former for slaveri, kommersiell seksuell utnyttelse, bruk av barn i ulovlige eller lyssky aktiviteter, som tigging og farlig arbeid, og beskytte dem mot vold og økonomisk utnyttelse. Komiteene anerkjenner at barn står overfor kjønnsespesifikke riskofaktorer og sårbarheter, som bør identifiseres og spesifikt gripes fatt i. I mange sammenhenger kan jenter være enda mer sårbare for menneskehandel, særlig med formål om seksuell utnyttelse. Tilleggstiltak bør treffes for å bekjempe den særlige sårbarheten til jenter og gutter, medregnet dem som kan ha nedsatt funksjonsevne, og barn som er lesbiske, homofile, bifile, transkjønnede eller interkjønnede personer, overfor menneskehandel med formål om seksuell utnyttelse og misbruk.

42. Migrantbarn uten gyldige dokumenter og foreldre som er avhengige av oppholds- eller arbeidstillatelser, og som enkelt kan komme i en situasjon der de ikke lenger har

gyldige dokumenter på grunn av sin sponsor/arbeidsgiver, risikerer å bli rapportert til innvandringsmyndigheter av offentlige tjenesteleverandører eller andre offentlige tjenestepersoner eller privatpersoner. Dette begrenser deres menneskerettigheter, inkludert beskyttelse og tilgang til rettsvesenet, og gjør dem mer sårbare for vold og arbeid og andre former for utnyttelse og misbruk,²⁷ og kan være et resultat av politikk som prioriterer avdekking av migranter med irregulær status i stedet for å beskytte dem mot vold, misbruk og utnyttelse, noe som gjør barn mer sårbare for å bli utsatt for vold eller bli vitne til vold mot et familiemedlem. Det bør sørges for tiltak, blant annet at det er effektive brannmurer mellom barnevernstjenester og innvandringsmyndigheter.

43. Når det finnes indikasjoner på at migrantbarn er utsatt for menneskehandel, salg eller andre former for seksuell utnyttelse eller migrantbarn kan være i fare for å bli utsatt for slike handlinger eller barneekteskap, bør statene treffe følgende tiltak:

- Etablere tiltak for tidlig identifikasjon for å avdekke ofre for salg, menneskehandel og misbruk, i tillegg til henvisningsmekanismer, og i denne forbindelse gjennomføre obligatorisk opplæring for sosialarbeidere, grensepolti, jurister, medisinsk personell og annet personell som kan komme i kontakt med barn.
- Når forskjellige migrasjonsstatuser er tilgjengelige, bør den statusen som gir høyest beskyttelse (dvs. asyl eller opphold på humanitært grunnlag) anvendes, og tildeling av slik status bør fastsettes fra sak til sak i samsvar med barnets beste.
- Sikre at tildeling av oppholdsstatus eller bistand til migrantbarn som er offer for salg, menneskehandel eller andre former for seksuell utnyttelse ikke gjøres betinget av at det innledes straffesak eller samarbeid med rettshåndhevende myndigheter.

44. I tillegg bør statene treffe følgende tiltak for å sikre full og effektiv beskyttelse av migrantbarn mot alle former for vold og misbruk:

- Treffe effektive tiltak for å sikre at de er beskyttet mot enhver form for slaveri og kommersiell seksuell utnyttelse og mot å bli brukt i ulovlige eller lysskye aktiviteter eller mot enhver form for arbeid som setter deres helse, sikkerhet eller moral i fare, medregnet gjennom å bli part i relevante konvensjoner i den internasjonale arbeidsorganisasjonen.
- Treffe effektive tiltak for å beskytte dem mot alle former for vold og misbruk, uavhengig av migrasjonsstatus.
- Anerkjenn og ta i betraktning kjønns spesifikke sårbare situasjoner for jenter og gutter og barn med funksjonsnedsettelse som potensielle ofre for seksuell utnyttelse, utnyttelse av arbeidskraft og andre former for utnyttelse.
- Sikre omfattende beskyttelse, støttetjenester og tilgang til effektive klagemuligheter, inkludert psykososial bistand og informasjon om disse klagemulighetene for migrantbarn og deres familier som rapporterer tilfeller av vold, misbruk eller utnyttelse til politi eller andre relevante myndigheter, uavhengig av deres migrasjonsstatus. Barn og foreldre må ha mulighet til trygt å varsle politiet eller andre myndigheter som ofre eller vitner uten risiko for håndhevelse av innvandringsbestemmelser som følge av dette.
- Anerkjenn den viktige rollen tjenester i lokalsamfunnet og organisasjoner fra det sivile samfunnet kan spille med hensyn til beskyttelse av migrantbarn.
- Utvikle omfattende politikk med sikte på å løse de grunnleggende årsakene til alle former for vold, utnyttelse og misbruk rettet mot migrantbarn, inkludert tilstrekkelige ressurser for å gjennomføre disse på en god måte.

G. Rett til beskyttelse mot økonomisk utnyttelse, som barnearbeid og farlig arbeid, ansettelsesvilkår og sosiale sikringsordninger (artikkel 25, 27, 52,

²⁷Se FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, generell kommentar nr. 2 pkt. 2.

53, 54 og 55 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, artikkel 26 og 32 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

45. Når internasjonale standarder for arbeid knyttet til minstealder for ansettelse og forbud og eliminering av de verste formene for barnearbeid overholdes på behørig måte, er ikke alt arbeid som utføres av migrantbarn over lovlige alder for å arbeide, utnyttelse eller skjer under farlige forhold. Komiteene minner statene om at migrantbarn som er over lovlige alder for å arbeide, uavhengig av deres status, bør behandles likt med barn med landets statsborgerskap når det gjelder lønn, andre arbeidsbetingelser og ansettelsesvilkår.

46. Statene bør treffe alle egnede rettslige og administrative tiltak, inkludert en kjønnsdimensjon, for å regulere og beskytte ansettelse av migrantbarn med hensyn til minstealder for ansettelse og farlig arbeid. I betraktning av den spesifikke risikoen som migrantbarn er utsatt for, bør statene også sørge for at alle nødvendige tiltak, både i lov og praksis, inkludert egnede straffer, treffes av kompetente myndigheter for å sikre effektiv håndhevelse av bestemmelsene i FNs konvensjon om barnets rettigheter og relevante internasjonale standarder, og at migrantbarn:

- har rettferdige arbeidsvilkår, i tillegg til anstendige arbeidsforhold, i tråd med internasjonalt aksepterte standarder
- nyter godt av særlige beskyttelsestiltak som regulerer arbeidstid og forhold barn kan arbeide under
- er underlagt regelmessige medisinske undersøkelser som bekrefter at de er i stand til å arbeide
- har tilgang til rettsvesenet i tilfelle offentlige eller private aktører krenker rettighetene deres, herunder ved å sikre effektive klagemekanismer og en brannmur mellom arbeidstakerrettigheter og innvandringsmyndigheter

47. Når det gjelder sosiale sikringsordninger, skal migrantbarn og deres familier ha rett til den samme behandlingen som statsborgere, hvis de oppfyller kravene i statens gjeldende lovgivning og gjeldende bilaterale og multilaterale avtaler. Komiteene anser at statene bør gi sosial nødhjelp til migrantbarn og deres familier når det er nødvendig, uavhengig av deres migrasjonsstatus, uten diskriminering.

48. I saker som gjelder migrantfamilier, medregnet familier med barn født av migrantforeldre, understreker komiteene sammenhengen mellom foreldrenes ansvar for omsorg og utvikling av barnet i henhold til artikkel 5 og 18 i FNs konvensjon om barnets rettigheter og arbeidstakerrettigheter for migrasjonsarbeidere i henhold til relevante bestemmelser i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier. Derfor bør statene i så stor grad som mulig treffe tiltak for å sikre at rettighetene som gjelder for migrantforeldre, også dem i en irregulær situasjon, respekteres fullt ut.

H. Rett til en tilstrekkelig levestandard (artikkel 45 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familie, artikkel 27 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

49. Statene bør sikre at barn i forbindelse med internasjonal migrasjon har en levestandard som er tilstrekkelig for deres fysiske, moralske, åndelige og moralske utvikling. Som fastsatt i artikkel 27 nr. 3 i FNs konvensjon om barnets rettigheter skal statene, i samsvar med nasjonale forhold og innenfor rammen av sine midler, treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet, for å virkeliggjøre denne rettigheten, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til mat, klær og bolig.

50. Partene bør utvikle detaljerte retningslinjer for standardene på mottaksfasiliteter, som sikrer tilstrekkelig rom og privatliv for barn og deres familier. Statene bør treffe

tiltak for å sikre tilstrekkelig levestandard i midlertidig lokaler, slik som mottaksfasiliteter og formelle og uformelle leire, og sørge for at disse er tilgjengelige for barn og deres foreldre, også personer med funksjonsnedsettelse, gravide kvinner og ammende mødre. Statene bør sørge for at bofasiliteter ikke begrenser barns daglige bevegelser unødvendig, herunder faktisk begrensning av bevegelser.

51. Statene skal ikke hindre barns rett til bolig gjennom tiltak som hindrer migranter å leie eiendommer. Tiltak bør treffes for å sikre at migrantbarn, uavhengig av sin status, får tilgang til boligtilbud for hjemløse.

52. Statene bør utvikle rutiner og standarder for å etablere brannmurer mellom offentlige og private tjenesteleverandører, som mellom offentlige eller private leverandører av bolig og overnattingssteder og innvandringsmyndigheter. På lignende måte bør statene sikre at irregulære migrantbarn ikke kriminaliseres for å utøve sin rett til bolig, og at private aktører, som boligeiere og organisasjoner i det sivile samfunn, som tilrettelegger for utøvelsen av denne rettigheten heller ikke kriminaliseres.

53. FNs konvensjon om barnets rettigheter fastsetter at partene skal respektere og sikre rettighetene fastsatt i konvensjonen for ethvert barn innenfor sin jurisdiksjon uten diskriminering av noe slag, dette omfatter diskriminering mot barn på grunnlag av deres eller foreldrenes migrasjonsstatus. Komiteene oppfordrer derfor innstendig partene om å gi lik tilgang til økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Statene oppfordres til raskt å reformere lovgivning, politikk og praksis som diskriminerer migrantbarn og deres familier, medregnet dem som er i en irregulær situasjon, eller som hindrer dem i effektivt å få tilgang til tjenester og fordeler, for eksempel sosialhjelp.²⁸

I. Rett til helse (artikkel 28 og 45 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, artikkel 23, 24 og 39 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

54. Komiteene anerkjenner at et barns fysiske og mentale helse kan påvirkes av en rekke faktorer, inkludert strukturelle faktorer som fattigdom, arbeidsledighet, migrasjon og fordrivelser av befolkninger, vold, diskriminering og marginalisering. Komiteene er oppmerksomme på at migrant- og flyktningbarn kan oppleve alvorlig følelsesmessige plager og kan ha spesielle og ofte akutte psykiske behov. Barn bør derfor ha tilgang til særlig omsorg og psykologisk støtte, ettersom barn opplever stress annerledes enn voksne.

55. Ethvert migrantbarn bør ha tilgang til helsehjelp på like vilkår som statsborgere, uavhengig av migrasjonsstatus. Dette omfatter alle helsetjenester, både forebyggende og helbredende og mental, fysisk eller psykososial omsorg, som gis i samfunnet eller helseinstitusjoner. Statene har en forpliktelse til å sørge for at barns helse ikke undergraves som en følge av diskriminering, noe som er en betydelig faktor som bidrar til sårbarhet. De bør også gripe fatt i følgende av flere former for diskriminering.²⁹ Det bør vies oppmerksomhet til kjønnsespesifikke følger av redusert tilgang til tjenester.³⁰ I tillegg bør migrantbarn gis full tilgang til alderstilpasset helseinformasjon og -tjenester om seksualitet og reproduktiv helse.

56. Statene oppfordres til å vektlegge en helhetlig tilnærming til retten til helse. Nasjonale planer, politikk og strategier bør ta i betraktning helsebehovene til migrantbarn og de sårbare situasjonene de kan befinne seg i. Migrantbarn bør ha tilgang til helsetjenester uten å være nødt å fremvise en oppholdstillatelse eller asylsøkerbevis. Administrative og økonomiske hindringer for tilgang til tjenester bør fjernes, blant annet gjennom å godkjenne alternative metoder for å dokumentere identitet og bosted, for

²⁸ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 86.

²⁹ Se generell kommentar nr. 15 (2013) om barnets rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandarden. 5 og 8.

³⁰ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 86.

eksempel vitnebevis.³¹ I tillegg oppfordrer komiteene statene innstendig til å forby deling av pasientdata mellom helseinstitusjoner og innvandringsmyndigheter, samt håndhevelse av innvandringsbestemmelser på eller nær offentlige helseinstitusjoner, ettersom dette effektivt begrenser eller fratår migrantbarn eller barn av migrantbarn i en irregulær situasjon, deres rett til helse.³² Det bør etableres effektive brannmurer for å sikre deres rett til helse.

57. Diskriminering kan også forverre utilstrekkelig økonomisk og rettslig beskyttelse og kan tvinge migrantbarn til å utsette behandling til de er alvorlig syke. Oppmerksomhet bør rettes mot å løse problemene knyttet kompliserte helsetjenester som krever umiddelbar og omfattende respons, der diskriminerende tilnærming kan påvirke helsen til migrantbarn på en alvorlig måte og forsinke behandling og rekonvalesens betydelig. Helsepersonell bør først og fremst være forpliktet overfor pasientene sine og til å opprettholde barns helse som en menneskerett.

58. Begrensninger i voksnes rett til helse på grunnlag av statsborgerskap- eller migrasjonsstatus kan også påvirke deres barns rett til helse, liv og utvikling. Derfor bør en helhetlig tilnærming til barns rettigheter omfatte tiltak for å sikre retten til helse for alle migrantarbeidere og deres familier, uavhengig av migrasjonsstatus, i tillegg til tiltak for å sikre en tverrkulturell tilnærming til helsepolitikk, programmer og praksis.

J. Rett til utdanning og profesjonell opplæring (artikkel 30, 43 og 45 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, artikkel 28, 29, 30 og 31 i FNs konvensjon om barnets rettigheter)

59. Alle barn i forbindelse med internasjonal migrasjon, uavhengig av status, bør ha full tilgang til alle nivåer og aspekter av utdanning, medregnet utdanning i tidlig barndom og yrkesrettet opplæring, på grunnlag av likestilling med statsborgere i det landet der disse barna bor. Denne forpliktelsen innebærer at statene bør sikre lik tilgang til inkluderende utdanning av god kvalitet for alle migrantbarn, uavhengig av deres migrasjonsstatus. Migrantbarn bør ha tilgang til alternative opplæringsprogrammer når nødvendig, og delta fullt ut i eksamineringer og motta vitnemål fra sine studier.

60. Komiteene oppfordrer statene innstendig om å reformere regelverk og praksis som hindrer migrantbarn, særlig barn uten gyldige dokumenter, i å registrere seg på skoler og i utdanningsinstitusjoner. Statene bør også utvikle effektive brannmurer mellom utdanningsinstitusjoner og innvandringsmyndigheter og forby deling av studentopplysninger og operasjoner for å håndheve innvandringsbestemmelser på og i nærheten av skoler, ettersom slik praksis begrenser muligheten for eller forhindrer at migrantbarn eller barn av migrantarbeidere i en irregulær situasjon kan utøve sin rett til utdanning. Når det gjelder barns rett til utdanning, oppfordres statene også til å unngå avbrudd under migrasjonsrelatert saksbehandling, unngå at barn må flytte i løpet av skoleåret hvis mulig, i tillegg til å støtte dem slik at de kan fullføre obligatorisk og pågående utdanning når de når myndighetsalder. Selv om tilgang til høyere utdanning ikke er obligatorisk, forplikter prinsippet om ikke-diskriminering statene til å tilby tilgjengelige tjenester til ethvert barn uten diskriminering på grunnlag av migrasjonsstatus eller annet forbudt grunnlag.

61. Statene bør få på plass egnede tiltak for å anerkjenne barnets tidligere utdannelse ved å anerkjenne tidligere oppnådde vitnemål fra skoler og/eller utstede nye vitnemål basert på barnets kompetanse og evner, for å unngå stigmatisering og ulemper. Dette gjelder også for opprinnelsesland eller tredjeland i tilfelle retur.

62. Prinsippet om likebehandling krever at statene eliminerer all diskriminering mot

³¹ Se FNs komité for barnets rettigheter, 2012, rapport fra dagen med generell diskusjon, pkt. 86.

³² Se FNs komité for beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, generell kommentar nr. 2 pkt. 74.

migrantbarn og vedtar egnede og kjønnsensitive bestemmelser for å bekjempe utdanningsbarrierer. Dette betyr at det er nødvendig med målrettede tiltak ved behov, inkludert ekstra språkopplæring,³³ ekstra personell og annen tverrkulturell støtte, uten diskriminering av noe slag. Statene oppfordres til å sette av personell for å tilrettelegge migrantbarns tilgang til utdanning og fremme integreringen av migrantbarn i skoler. I tillegg bør statene treffe tiltak for å forby og forhindre enhver form for utdanningsmessig segregering for å sikre at migrantbarn lærer det nye språket som et middel for effektiv integrering. Statenes innsats bør omfatte opplæring i tidlig barndom og psykososial støtte. Statene bør også gi formelle og uformelle læringsmuligheter, opplæring av lærere og opplæring i livsmestring.

63. Statene bør utvikle konkrete tiltak for å fremme tverrkulturell dialog mellom migrant- og vertssamfunn og gripe fatt i og forhindre fremmedfrykt og enhver form for diskriminering eller tilknyttet intoleranse overfor migrantbarn. Videre vil innlemming av menneskerettighetsopplæring, medregnet om ikke-diskriminering, opplæring i migrasjon og migranternes rettigheter og barns rettigheter i læreplaner bidra til å forhindre fremmedfrykt og andre former for diskriminerende holdninger som kan påvirke migranternes integrering på lang sikt.

III. Internasjonalt samarbeid

64. Komiteene bekrefter behovet for å ta opp internasjonal migrasjon gjennom samarbeid og dialog internasjonalt, regionalt eller bilateralt, og gjennom en helhetlig og balansert tilnærming anerkjenne rollene og ansvarsområdene til opprinnelses-, transitt-, destinasjons- og returland og i å fremme og beskytte menneskerettighetene til barn i forbindelse med internasjonal migrasjon, slik at man sikrer trygg, ordnet og regulær migrasjon med full respekt for menneskerettighetene og unngår tilnærminger som kan forverre deres sårbarhet. Spesielt bør saksbehandlingsrutiner på tvers av landegrensene etableres raskt i samsvar med FNs konvensjon om barnets rettigheter, FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier, FNs konvensjon om flyktningers status fra 1951 og tilhørende protokoll fra 1967 og Haagkonvensjonen av 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fulllbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn. I tillegg bør samarbeid omfatte tiltak for å styrke økonomisk og teknisk bistand i tillegg til programmer for gjenbosetting for land som mottar et stort antall fordrevne personer, også barn, fra andre land, og som har behov for bistand. All praksis bør være i full overensstemmelse med menneskerettighetene og forpliktelser i flyktningeretten.

65. For å sikre at denne helhetlige og balanserte tilnærmingen er i overensstemmelse med barnets beste, bør organer for barns beskyttelse og velferd ha en sentral rolle i utviklingen av internasjonale, regionale eller bilaterale avtaler som påvirker barns rettigheter og behandlingen av dem i forbindelse med internasjonal migrasjon. Bilaterale, regionale og internasjonale tiltak bør oppmuntres for å tilrettelegge for familiegjenforening, gjennomføring av vurderinger og fastsettelse av barnets beste, og sikre barnets rett til å bli hørt og saksbehandlingsgarantier. Slike tiltak bør sikre tilgang til rettsvesenet i grenseoverskridende situasjoner når barn som har rettigheter som berøres i transittlandet eller desinasjonslandet, trenger det etter at de har returnert til opprinnelseslandet eller dratt til et tredjeland. I tillegg bør statene sikre at barn og organisasjoner fra det sivile samfunnet, inkludert regionale tverrstatlige institusjoner, deltar i disse prosessene. Partene bør også benytte seg av tilbud om teknisk samarbeid fra det internasjonale samfunnet, deriblant fra FNs organer og enheter, medregnet FNs barnefond og Den internasjonale organisasjonen for migrasjon, for gjennomføring av migrasjonspolitikken som gjelder barn, i samsvar med denne felles generelle kommentaren.

³³ Se artikkel 45 i FNs konvensjon om vern av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier.

IV. Formidling og bruk av den felles generelle kommentaren og rapportering

66. Partene bør sørge for bred formidling av denne felles generelle kommentaren til alle interessenter, særlig parlamenter, statlige myndigheter, deriblant barnevernsmyndigheter og migrasjonsmyndigheter og -personell og rettsvesenet på alle nasjonale, regionale og lokale nivåer. Den bør gjøres kjent for alle barn og relevante fagpersoner og interessenter, medregnet dem som jobber for og med barn (f.eks. dommere, jurister, politi og andre rettshåndhevende organer, lærere, verger, sosialarbeidere, personale i offentlige eller private velferdsinstitusjoner og -boliger og leverandører av helse- og omsorgstjenester), mediene og det sivile samfunnet generelt.

67. Denne felles generelle kommentaren bør oversettes til relevante språk og barnevennlige/egnede versjoner og formater tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne bør gjøres tilgjengelig. Det bør holdes konferanser, seminarer, arbeidsgrupper og andre arrangementer om hvordan den best kan gjennomføres. Den bør også innlemmes i formell grunn- og videreutdanning for alle berørte fagfolk og teknisk personell spesielt, i tillegg til for barnevernsmyndigheter og migrasjonsmyndigheter og rettshåndhevende myndigheter og tilhørende personell, og den bør gjøres tilgjengelig for alle nasjonale og lokale menneskerettsinstitusjoner og andre menneskerettsorganisasjoner i det sivile samfunnet.

68. Partene bør i sine rapporter i henhold til artikkel 73 i FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle migrasjonsarbeidere og medlemmer av deres familier og artikkel 44 i FNs konvensjon om barnets rettigheter inkludere informasjon om tiltakene de har gjennomført i henhold til denne generelle kommentaren, og om resultatene som er oppnådd.